

УДК 34

Мельник В. П.

*доктор юридичних наук
доцент Київського інституту
інтелектуальної власності та права
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Постановка проблеми. Просування України по шляху системних соціальних реформ, в умовах складних процесів розбудови громадянського суспільства, реалізації принципів верховенства права, прав та свобод людини, засвідчує необхідність реформування соціального захисту осіб з інвалідністю, з урахуванням міжнародних і національних стандартів, у тому числі втілення відповідних конституційно-правових засад [1]. Складність процесів реформування соціального захисту зумовлені як внутрішніми факторами, зокрема: особливостями розвитку національної економіки, пов'язаними із подоланням наслідків системної соціально-економічної кризи; падінням рівня життя; відсутністю якісних механізмів адаптації осіб з інвалідністю у суспільстві та державі, змін у соціальній стратегії діяльності державних інституцій, соціально-політичному житті держави; так і зовнішніми, які, у першу чергу, викликані відсутністю дієвих механізмів імплементації відповідних міжнародних соціальних

© Мельник В. П., 2020

© Національний університет «Острозька академія», 2020

-
- Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.*

стандартів. Враховуючи те, що Україна є суб'єктом міжнародного права, спрямовує свою діяльність на визнання, впровадження означених ним цінностей та стандартів, здійснення нашою державою ефективних реформ вимагає належної адаптації особливостей міжнародного регулювання, зокрема щодо прав осіб з інвалідністю. Активізація міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю викликана світовими тенденціями щодо зростання кількості таких осіб. Згідно з офіційними даними Організації Об'єднаних Націй у світі нараховується більше мільярда людей із фізичними, сенсорними та розумовими вадами, що складає близько 15 % від загальної кількості населення [2, с.1]. При цьому, така тенденція має прогресуючий характер.

Актуальності теми дослідження подальшого удосконалення національного законодавства у сфері захисту прав осіб з інвалідністю додають євроінтеграційні процеси, які стимулюють реальну імплементацію міжнародних соціальних стандартів при розбудові ефективного національного законодавства.

Аналіз останніх досліджень дозволяє наголосити на неоднозначності підходів до оцінки сучасного стану міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, а також напрямків імплементації його найважливіших положень у національне законодавство. Так, проблемам соціального захисту осіб з інвалідністю присвятили свої дослідження В. М. Андрійів, Н. Б. Болотіна, В. Я. Бурак, Т. З. Герасимів, В. В. Жернаков, І. А. Вєтухова, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипко, С. М. Синчук, І. М. Сирота, О. В. Тищенко, Н. М. Хуторян, Л. П. Шумна, М. М. Шумило, О. М. Ярошенко та інші. З огляду на тему даної публікації окремо потрібно виділити колективну працю «Міжнародні соціальні стандарти» за загальною редакцією В. В. Жернакова [3], та публікації В. Л. Костюка [4],

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

які зокрема присвячені проблемам імплементації Конвенції про права інвалідів у національне законодавство України [5]. Тим не менше, проблеми соціального захисту осіб з інвалідністю не втрачають своєї гостроти і потребують ретельних досліджень, з огляду на виклики, які стоять перед Україною у зв'язку з соціальним захистом та гарантуванням прав учасників та ветеранів АТО (з 30 квітня 2018 року – ООС, Операція Об'єднаних сил – прим. ред.), які отримали інвалідність внаслідок поранення, захищаючи свою Батьківщину.

Метою та завданням цієї наукової статті є науково-теоретичне дослідження поняття та ознак міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, а також можливі практичні напрямки удосконалення національного загального правозастосування у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. За загальним визначенням правове регулювання – це один із видів соціального регулювання, який полягає у «впорядкуванні поведінки учасників суспільних відносин за допомогою спеціальних юридичних засобів і способів» [6, с. 95]. У свою чергу, міжнародно-правове регулювання передбачає нормативний вплив на поведінку суб'єктів міжнародного права з метою вироблення, імплементації та дотримання взаємно визнаних правил правомірної поведінки та механізмів їх забезпечення з метою досягнення та підтримки міжнародного миру та соціального благополуччя. Ефективному правому регулюванню соціальних правовідносин сприяє впровадження міжнародних соціальних стандартів. За визначенням, наведеним у навчальній юридичній літературі, міжнародний соціальний стандарт – це закріплений у міжнародному нормативному акті (договорі) загальноновизнаний рівень реалізації прав у сфері праці, соціального забезпечення та освіти [3, с. 20].

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

Право на соціальний захист гарантується Конституцією України. Так, згідно з положеннями статті 46 Основного Закону, право на соціальний захист включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Зазначене право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Варто зазначити, що у сфері наукових досліджень соціального права по-різному підходять до співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». Проте аналіз змісту статті 46 Конституції України дає підстави стверджувати, що законодавець розуміє соціальний захист як поняття ширше, яке включає в себе право на соціальне забезпечення. У свою чергу, термін «соціальне забезпечення», згідно з положеннями статті 9 Пакту про економічні, соціальні та культурні права, ухваленого Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року [7], включає в себе соціальне страхування. Тож поняття «соціальний захист» є, по-суті, юридичною конструкцією, яка за визначенням професора М. І. Козюбри та ін., становить «своєрідну модельну побудову прав, обов'язків, відповідальності, їх усталені схеми, в які втілюється нормативний матеріал» [6, с. 222].

Соціальний захист осіб з інвалідністю реалізується в межах системи заходів соціальної підтримки. Усі види соціального забезпечення можна поділити на три групи: 1) грошові виплати; 2) натуральні види допомог (протезування, надання засобів пересування для осіб з інвалідністю,

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

продуктів харчування, предметів першої необхідності); 3) соціальні послуги (правові, економічні, освітні, медичні, реабілітаційні та ін.) [8, с. 353–354].

З'ясувавши зміст соціального захисту та міжнародно-правового регулювання, варто навести визначення особи з інвалідністю. Перш за все потрібно зазначити, що основним актом міжнародно-правового регулювання соціального захисту прав осіб з інвалідністю є Конвенція про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України від 16.12.2009 р. [9]. Визначаючи місце зазначеної Конвенції в системі джерел права соціального забезпечення, професор Костюк В. Л. робить наступні висновки щодо значення цієї Конвенції, зокрема: виступає міжнародно-правовим базисом існування та закріплення найважливіших прав осіб з інвалідністю; визначає міжнародні стандарти та соціальні орієнтири у сфері захисту прав інвалідів; виступає основним міжнародним договором у системі джерел права соціального забезпечення, в тому числі прав осіб з інвалідністю; виступає міжнародно-правовим базисом розвитку внутрішнього законодавства про права осіб з інвалідністю; потребує глибокої імплементації у національне законодавство [5, с. 129].

Варто також звернути увагу, що частиною другою ст. 1 Конвенції про права осіб з інвалідністю зазначено, що до осіб з інвалідністю належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими. Подібне визначення міститься у ст. 2 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», яке доповнене зобов'язаннями держави створити умови для реалізації особою з інвалідністю своїх прав нарівні з іншим громадянами та забезпечити їй соціальний захист [10]. Таким чином, міжнародно-правове регулювання соціального захисту осіб з

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

інвалідністю має спрямовуватися не тільки на матеріальну підтримку таких осіб, а й на удосконалення оточуючого середовища, усунення бар'єрів (як фізичних, так і психологічних та соціальних) на шляху до реалізації ними прав нарівні з іншими людьми.

Конвенція про права осіб з інвалідністю закріплює низку вихідних положень, які покладено в її основу, зокрема принципи: поваги, недискримінації, інклюзивності, рівності та доступності. До переліку зобов'язань, які беруть на себе держави-учасниці Конвенції, входять зобов'язання щодо: повної реалізації особами з інвалідністю всіх прав людини і основоположних свобод; повної реалізації економічних, культурних та соціальних прав; залучення осіб з інвалідністю до процесів імплементації Конвенції через попередні консультації.

До кола актів міжнародно-правового регулювання соціального захисту входить ціла низка міжнародних документів, спрямованих на сприяння соціальній захищеності осіб з інвалідністю на універсальному рівні. Як ми вже зазначали вище, на таких осіб поширюється увесь блок прав людини і основоположних свобод (Міжнародний білль про права людини). До спеціальних міжнародно-правових актів правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю належать, зокрема: Декларація про права інвалідів (1975 р.), Всесвітня програма дій відносно інвалідів (1981 р.), Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів (1993 р.). Проте саме прийняття Конвенції про права осіб з інвалідністю стало знаковою подією у цій сфері. Незважаючи на складну соціально-економічну та політичну ситуацію, в Україні ведеться робота над удосконаленням правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, про що може свідчити ратифікація Конвенції № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» (від 28.06.1952) [11]. Кожна держава-член, яка визнала чинність розділу IX Конвенції № 102, гарантує

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

захищеним особам надання допомоги по інвалідності згідно із наведеними нижче статтями цього розділу. Розмір допомоги, згідно з положеннями ст. 57 Конвенції № 102, встановлюється з урахуванням мінімальних стандартів щодо мінімального стажу, охоплюваного ризику, а також підстави та межі зменшення допомоги по інвалідності.

На регіональному рівні Радою Європи також ухвалено низку документів щодо соціального захисту прав осіб з інвалідністю. Так, статтею 15 Європейської соціальної хартії (переглянутої) [12] закріплено, що з метою забезпечення інвалідів, незалежно від їхнього віку та характеру і походження їхньої інвалідності, ефективного здійснення права на самостійність, соціальну інтеграцію та участь у житті суспільства, Сторони зобов'язуються, зокрема: 1) вжити необхідних заходів для забезпечення осіб з інвалідністю орієнтуванням, освітою та професійною підготовкою, коли це можливо, у межах загальних програм або, коли це видається неможливим, у державних або приватних спеціалізованих закладах; 2) сприяти їхньому доступові до роботи усіма засобами, які можуть заохочувати роботодавців приймати на роботу осіб з інвалідністю; 3) сприяти всебічній соціальній інтеграції осіб з інвалідністю.

Слід також зазначити, що у 2010 році Європейська Комісія прийняла Європейську стратегію інвалідності на період 2010–2020 роки, яка спрямована на розширення прав і можливостей людей з обмеженими можливостями, щоб вони могли повною мірою брати участь у суспільному житті ЄС.

Повертаючись власне до соціального захисту осіб з інвалідністю, потрібно звернути увагу на те, що на виконання положень ст. 12 Європейської соціальної хартії (переглянутої), Україна підписала 10 листопада 2016 році, Європейський кодекс соціального забезпечення [13], який є орієнтиром для формування в Україні європейської моделі

▪ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

соціального забезпечення. Нагадаємо, що Україна, як член Ради Європи, під час ратифікації Європейської соціальної хартії (переглянутої) не взяла на себе зобов'язання, передбачені ст. 12 Хартії, зокрема «підтримувати систему соціального забезпечення на задовільному рівні, принаймні на такому, який дорівнює рівню, необхідному для ратифікації Європейського кодексу соціального забезпечення». Ратифікація Кодексу та приєднання до ст. 12 Хартії стануть можливими в результаті кропіткої роботи по впровадженню європейських стандартів соціального забезпечення, в тому числі і соціального захисту осіб з інвалідністю. Питанням соціального захисту інвалідів присвячено Частину ІХ «Допомога по інвалідності» Європейського кодексу соціального забезпечення (статті 53–58).

Крім Європейського кодексу соціального забезпечення, до регіональних актів міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, ухвалених Радою Європи, належить Європейська конвенція про соціальне забезпечення (ETS № 78). У ст. 2 зазначеної конвенції вказано, що вона застосовується щодо всього законодавства, яке регулює, зокрема, допомогу по інвалідності (пункт в частини 1 статті 2), однак дана Конвенція також не ратифікована Україною.

До системи актів міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю також належать міжнародні двосторонні договори, які можуть включати в себе навіть вищий рівень соціального захисту громадян сторін такого договору порівняно з міжнародними конвенціями. Такими договорами також закріплюються певні стандарти соціального захисту, в тому числі і для осіб з інвалідністю, на двосторонній міждержавній основі. Так, Угодою між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення [14], ратифікованою 05 вересня 2013 року, передбачено, що вона застосовується стосовно України

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

в тому числі до законодавства щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування, яке стосується зокрема пенсії по інвалідності (ст. 2 Угоди). Наприклад, ст. 6 Угоди між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення (ратифіковано 21 грудня 2011 року) [15] передбачено, що згідно з положеннями розділу III цієї Угоди допомога по інвалідності, яка одержується згідно із законодавством однієї Договірної Держави, безпосередньо виплачується відповідним особам, навіть якщо вони проживають на території іншої Договірної Держави і не підлягає зменшенню, призупиненню чи скасуванню через те, що особа з інвалідністю проживає на території іншої Договірної Держави. Частиною I цієї міждержавної Угоди передбачено взаємні правила встановлення пенсії по інвалідності.

Довгий час вважалося, що до кола суб'єктів міжнародного права не входить людина, оскільки актами правового регулювання встановлюється відповідні права, обов'язки та відповідальність лише для держав та міжнародних організацій. Однак згодом до кола суб'єктів, на які спрямовується дія актів міжнародно-правового регулювання увійшли не лише народи та нації, а й сама людина, внаслідок чого утворилося міжнародне право прав людини. Відтак, Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю є яскравим прикладом зростання уваги міжнародної спільноти до прав осіб з інвалідністю, в тому числі їх соціального забезпечення.

Водночас положення актів міжнародно-правового регулювання потребують імплементації у систему національного законодавства України. Проблемним залишається також процес моніторингу, контролю та впливу на застосування та дотримання міжнародно-правових норм щодо соціального захисту осіб з інвалідністю. Зважаючи на те, що такі особи зазвичай обмежені зовнішніми бар'єрами як у фінансовому, так і

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.*

фізичному відношенні, особисто захистити свої порушені права вони не мають можливості. Тому, провідну роль у ефективній імплементації положень актів міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю відіграють громадські організації осіб з інвалідністю, а також правозахисні організації.

Можливим способом захисту порушених прав у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю є звернення до Європейського суду з прав людини, куди можна оскаржити невиконання державою положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, низка статей якої містить положення, які поширюються і на соціальний захист осіб з інвалідністю, зокрема щодо заборони дискримінації (ст. 14), право на ефективний засіб юридичного захисту (ст. 13), право на справедливий суд (ст. 6).

Висновки. Міжнародно-правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю передбачає узгодження волі суб'єктів міжнародного права з означених питань, яка формується у міжнародно-правових актах (договорах), є обов'язковою для сторін міжнародного договору та передбачає імплементацію закріплених у них положень у національне законодавство.

Таким чином, міжнародно-правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю – це діяльність держав та/або інших уповноважених інститутів міжнародного права спрямована на ефективне правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, у тому числі формування міжнародних соціальних стандартів з зазначених питань.

Основними ознаками міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю є: 1) діяльність держав та/або інших уповноважених інститутів міжнародного права (наприклад, ООН, МОП, Рада Європи, ЄС тощо); 2) виступає результатом міжнародного

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

та/або національного досвіду з питань соціального захисту людей з інвалідністю; 3) спрямованість на розбудову сучасної моделі соціального захисту осіб з інвалідністю; 4) передбачає закріплення прав, пільг та гарантій осіб з інвалідністю у загальних та спеціальних міжнародно-правових актах; 5) спрямованість на формування міжнародних соціальних стандартів з питань соціального захисту осіб з інвалідністю; 6) передбачає якісну адаптацію осіб з інвалідністю у суспільстві та державі; 7) потребує громадського та державного моніторингу, нагляду (контролю) за імплементацією у національне законодавство; 8) будується на принципах верховенства права, недискримінації, рівності, пріоритету прав людини, соціального захисту, соціальної спрямованості держави тощо; 9) активізується із зростанням чисельності осіб з інвалідністю у світі; 10) результатом є ухвалення міжнародно-правових актів (наприклад, конвенцій, пактів, договорів тощо) з питань соціального захисту осіб з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Когут І.О. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні (на матеріалі адаптивного спорту) автореф. дис... докт. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / І.О. Когут ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. — К., 2016. — 44с.
3. Міжнародні соціальні стандарти: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Жернакова.– Х.: Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого", 2013. – 121 с.

▪ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

4. Права осіб з інвалідністю в Україні : Науково-практичний посібник
Випуск 1. Всеукраїнська громадська організація інвалідів «Інститут реабілітації та соціальних технологій» / За загальною редакцією В. Л. Костюка. – К. : ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2011. – 312 с.
5. Костюк В.Л. Конвенція ООН про права інвалідів у системі джерел права соціального забезпечення: науково-правовий аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету серія Юриспруденція. 2015. № 13(1). С. 127–130.
6. Загальна теорія права : Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К. : Ваіте, 2015. – 392 с.
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Міжнародний пакт ООН від 16.12.1966 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042. (дата звернення: 14.12.2019).
8. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2011. – 1128 с.
9. Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів та факультативного протоколу до неї: Закон України від 16.12.2009 р. Відомості Верховної Ради України від 05.03.2010. – 2010. – № 9. – С. 256.
10. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. – 1991. – № 21. – Ст. 252.
11. Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці про мінімальні норми соціального забезпечення № 102 : Закон України від 16.03.2016 р. № 1024-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-19>.

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

12. Європейська соціальна хартія (переглянута) : від 3 травня 1996 р. *Голос України*. – 30.11.2006. – № 227.
13. Європейський кодекс соціального забезпечення : Рада Європи; Кодекс , Міжнародний документ, Класифікація від 16.04.1964 № ETS N 48. Редакція від 06.11.1990 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_329. (дата звернення: 04.11.2019).
14. Про ратифікацію Угоди між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення : Закон України від 05.09.2013 р. № 458-VII Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 20-21.– Ст. 730
15. Про ратифікацію Угоди між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення : Закон України від 21.12.2011 р. № 4209-VI Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 30. – Ст. 353

Мельник В. П.

Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю

У статті сформульовано визначення поняття міжнародно-правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю та його межі. Виокремлено основні ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. З'ясовано зміст соціального захисту осіб з інвалідністю. Проведено аналіз відповідності положень національного законодавства вимогам актів міжнародно-правового регулювання, конвенцій та міждержавних договорів, учасницею яких є Україна. Наведено основні акти міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. Запропоновано поділяти акти

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю на акти універсального рівня та акти регіонального рівня. Підкреслено місце Європейського суду з прав людини в системі захисту порушених прав у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю. Досліджено наукові праці українських науковців, що стосуються сфери соціального захисту осіб з інвалідністю.

Ключові слова: соціальний захист, особа з інвалідністю, права осіб з інвалідністю, міжнародно-правове регулювання, соціальне забезпечення, міжнародні соціальні стандарти, конвенція.

Мельник В. П.

Понятие и признаки международно-правового регулирования социальной защиты лиц с инвалидностью

В статье сформулировано определение понятия международно-правовое регулирование социальной защиты лиц с инвалидностью и его пределы. Выделены основные признаки международно-правового регулирования социальной защиты лиц с инвалидностью. Выяснено содержание социальной защиты лиц с инвалидностью. Проведен анализ соответствия положений национального законодательства требованиям актов международно-правового регулирования, конвенций и межгосударственных договоров, участницей которых является Украина. Приведены основные акты международно-правового регулирования социальной защиты лиц с инвалидностью. Предложено разделять акты международно-правового регулирования социальной защиты лиц с инвалидностью на акты універсального уровня и акты регионального уровня. Подчеркнуто место Европейского суда по правам человека в системе защиты нарушенных прав в сфере социальной защиты лиц с

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.

инвалидностью. Исследованы научные работы украинских ученых, касающиеся сферы социальной защиты лиц с инвалидностью.

Ключевые слова: социальная защита, лицо с инвалидностью, права лиц с инвалидностью, международно-правовое регулирование, социальное обеспечение, международные социальные стандарты, конвенция

Melnyk V. P.

The concept and features of international legal regulation of social protection of persons with disabilities

The article defines the concept of international legal regulation of social protection of people with disabilities and its scope. The main features of international legal regulation of social protection of people with disabilities are highlighted. The content of social protection of people with disabilities has been specified. The analysis of conformity of provisions of the national legislation to requirements of acts of the international legal regulation, conventions and the interstate treaties to which Ukraine is a party was carried out. The main acts of international legal regulation of social protection of people with disabilities also are given. It is proposed to divide the acts of international legal regulation of social protection of people with disabilities into acts of universal level and acts of regional level. The place of the European Court of Human Rights in the system of protection of violated rights in the field of social protection of people with disabilities is emphasized. The scientific works of Ukrainian scientists related to the sphere of social protection of people with disabilities have been studied.

Key words: the social protection, person with disabilities, rights of people with disabilities, international legal regulation, social security services; international social standards; convention.

■ Мельник В. П. Поняття та ознаки міжнародно-правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 2(22) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n2/20mvpozi.pdf>.